
Szöllősi Mátyás

ESZTENA

RÉSZLET

„Nem alázat az is, hogy igyekszünk siettetni az időt, ami úgyis arra vár, hogy beteljesedjék?” (M. M.)

Csorgott rólam az izzadság, mikor kiléptem a nagy, kovácsoltvas kapun. Szinte teljesen sötét volt az ég, szemerként az eső, és éreztem, ahogy a tarkómra hullnak a cseppek. Szűrte, sárga fényben ázott az utca, és hűvös volt minden, a gyomrom környékét kivéve. Az elszívott cigaretták íze, az a kesernyés háttérzaj a számban egyre jobban izgatta a torkomat. Fel-felvillant az a festmény a falon és a különféle tárgyak, amelyeket az irodában láttam. Fekete arca is, de közben a hangját képtelen voltam felidézni. A szavai ugyan ott kavarogtak a fejemben, de ijesztő volt, hogy nem az zavar, amit mondott, hanem hogy nem tudom visszaidézni a hangja tónusát. Azt sem tudtam, magas-e vagy mély. És így azt éreztem, hogy képtelen vagyok bármit, legfőképp nemet mondani, mintha nem tudnám, kihez beszélek. Zavart a seb a számban. Kiegyenesedve a gyomrom is fáj, és olyan ürességérzet lepett el, mintha túl lettem volna mindazon, ami miatt a hányinger kerülgetett. Kijjebb léptem, hogy ha már esik, akkor érezzem, ahogy lassan szétoszlik az arcomon a könnyű permet.

A sarkon álldogáltak páran, táblával a kezükben. Aztán láttam, hogy megindulnak a szemközti tér felé, ami az utca végén nyílt, és közben még többen érkeztek, a járdán és az úttesten is sok ember vonult azonos irányba. Az arcokról, ahogy figyeltem őket, nem tudtam egyértelműen eldönteni, hogy vidámak vagy ingerültek inkább. Néhány fiatal nevetve és lökdösődve haladt előre. Az idősebbek, akik viszont jóval többen voltak, komor ábrázattal vonultak, mintha csak a cél elérése volna fontos, és csak utána engedhetnének meg valamiféle örömet maguknak. Megigazítottam a kabátomat, hogy az izzadságtól rám tapadt részek engedjenek, majd leléptem a járdáról és elindultam én is, mert kíváncsi voltam, mi történik ott.

A négyszögletű téren rengetegen voltak. Hallottam, hogy egy férfi is beszél, a hangja egy behatárolhatatlan helyről szólt. Az összes fal azt mondogatta vissza, mintha komoly figyelmet érdemelne, amiről beszél. Érteni

azonban egyelőre nem értettem, mert autók haladtak el a tömegben araszolva, dudálva, az eső közben suhogott mellettem, és az erősödő szél is belemart a fülembé. Láttam a Parlament épületét arrébb, ahogy a csomósodó felhők a háttérben és a díszkivilágítás egyszerre kiemelik a fehér mészkőíveket. A zsebemben kotorászva rájöttem, hogy a Feketétől kapott pénzt csak úgy összegyűrve tettem el, és túl sok ahhoz, hogy ott tartogassam. Kivettem a zseemből, de nem tudtam normálisan irányítani a mozgásomat, így néhány bankjegy lehullt a földre. A szél arrébb sodorta a színes fecniket, és páran azonnal lehajoltak, hogy fölvegyék. Egy nő, akinek kék színű, átlátszó műanyag kapucni volt a fején, nevetett, s amint fölvette az egyik bankjegyet, azonnal eltette, majd lelépett a járdáról, és a tér egy másik pontjára ment át. Egy magas, vászonkabátos ember, akinél esernyő volt, szintén fölvelt egy bankjegyet, s mielőtt eltette volna a zsebébe, körbenézett, talán arra várva, majd szól valaki, hogy adja vissza a pénzt. De én nem szóltam, mert egyrészt úgy éreztem, tényleg elhánynám magam, ha hangot próbálnék formálni a kétségbeesésemből, másrészt nem voltam biztos benne, hogy a pénz jogosan visszajárna nekem. Páran lehajoltak, mert volt mit fölvenni még, egy fiatal nő aztán rám nézett kérdő tekintettel, de én elfordítottam a fejemet.

Néhányat dörrent az ég. A tömeg egyre sűrűbb lett. A térre minden irányból emberek érkeztek, különféle színű ernyőkkel, ami valószínűtlenül hatott, mert az eső gyorsan alakult ki, húsz perce Feketével még a hőség-től izzadtunk az irodában. Egy villamos a tér sarkánál hosszú ívben, nyikorogva kanyarodott el, majd láttam, hogy egy rendőrautó áll rá a sínekre, lezárva a forgalmat, s bár a szitáló esőben minden dolog elmosódni látszott, a kocsiból kiszálló zsaruk a sárga csíkos egyenruhájukkal szinte világítottak a lámpák fényétől átítatott szürkeségben. Átvágtam a tér hátsó részén, ahol csak elszórtan álldogáltak néhányan azok közül, akik a férfit hallgatták a kihangosítón át. *Tolerancia, egyenjogúság, szabadság*, ilyen szavakat hallottam, miközben behúzódtam egy árkádsor alá, ahol bőven volt hely, s ahol, úgy gondoltam, nem zavar majd a tömeg, de ahonnan azért láthatom, mi történik a pódiumon a tér másik oldalán. Keserű volt a szám a cigitől, mégis kívántam, hogy rágyújtsak megint. Kivettem egy szálat a dobozból, amit Fekete adott, közben ismét megmozdult a gyomrom, mintha kikíváncozna belőlem valami. Pár nagyobb lélegzetvétel után azonban csendesedett a lüktető érzés, és észleltem, hogy kezdek megnyugodni.

Egy jókora épület, talán valami minisztérium oldalának dőlve figyeltem az előttem körvonalazódó arcokat. Főleg idősebb emberek szájmozgását

láttam. A hangjuk összeállt valami egységes rigmussá, mintha ugyanazokat a szavakat mondogatnák, de mégis különböző ritmusban, és az erősen szitáló esőben úgy tűnt, hullámszik a tér a szavaktól. Ingerült arcok voltak, sűrűsödő ráncokkal, és a kezük mozgása a szemükben tükröződött csak igazán. Zsongott a fejem, s így az első pár percben csak annyit fogtam föl, hogy azok az emberek ott nagyon akarnak valamit. Teljesen megtelt a tér. Még az oldalsó, kis mellékutcákban is álltak. Eszembe jutott, hogy szívesen innék valamit, mert fájni kezdtem, bár tudtam, hogy nem a hidegtől, hanem a kimerültségtől jár át a hűvösség belül. Esett, de kíváncsi voltam, miért jött össze annyi ember egy helyre, és úgy döntöttem, maradok még, megvárom, mi lesz. Közben már egy másik, kapucnis férfi állt az erős fényvel megvilágított pódiumon, aki sokkal hangosabban és erőteljesebben beszélt, mint a korábbi szónok. És azokat a szavakat, amelyeket korábban is hallottam, gyakran ismételte. Amennyire a motorzúgásban és az eső meg az emberek beszédének morajlásában hallottam, azt mondta, el kell söpörni a hazugságot, s hogy tiszta lappal kell elindulnunk a helyes úton, amin az elmúlt bő negyedszázadban valójában nem sikerült. És hogy nem baj, ha valaki hibázik, mert mindannyian hibázunk, csak ne tegyünk úgy, mintha nem követtük volna el azokat a hibákat, meg hogy nem áltathatjuk magunkat tovább a saját hazugságainkkal, és hogy aki szeretne ezentúl őszintén, tiszta szívvel élni, az emelje föl a kezét. Hatalmas zúgolódás támadt. Úgy éreztem, az elégedettség és valamiféle közös öröm zaja ez, amiben kitisztulnak az arcok, és a kezek a magasba emelkednek a téren mindenütt. Ahogy figyeltem a körülöttem állókat, észrevettem, hogy egyedül én nem emeltem föl a kezemet, de nem is azért, mert nem szerettem volna tisztán, őszintén bevallani a hibákat, egyszerűen csak féltem, hogy ettől még ugyanúgy elkövetem őket továbbra is, és nem voltam biztos abban, hogy képes leszek ellenállni a kísértésnek, ha úgy alakul. Judit mosolygós arca jutott eszembe, és az a pillanat, amikor együtt voltunk, ami valójában nem is egy pillanat volt. A cellatársam arca, ahogy sápadtan bámul maga elé, s aki olyan keveset beszélt, hogy még engem is, aki szeretem a csendet, kifejezetten zavart. Az ég vegyes kékje, mikor kijöttem a börtönből, és az aszfalt fölött lebegő hőség, ami a távolban összekuszálja a formákat, mintha minden láng-ralobbanna lassan a mögött a forró függöny mögött.

Az emberek közben újra megmozdultak, mintha érezték volna, hogy mögöttük, a téren és az utcákban egyre többen vannak már, és önkéntelenül is összébb húzódtak. Az arcok sűrűn követték egymást, amint fokozatosan végignéztam a sorokat, és eljátszottam a gondolattal, hogy találok egy

ismerős arcot, aki érthetőbbé teszi számomra azt, ami előttem zajlik, de amihez valójában nem sok közöm van. A börtönben is eljátszik ilyesmivel az ember, csak épp fordítva. Bent arra vágytam, hogy, ha lehet, egyetlen arc se forduljon felém, ami talán a szégyen jele. A rabságban egyedül a képzelet szabad.

Az eső megint rákezdett. Színes ernyők emelkedtek a magasba, ázott mezővé alakítva a teret. A cigaretta majdnem a körmömre égett. Éreztem a hőséget az ujjbegyemnél. Elnyomtam. Közben a szónok mellé, aki meglehetősen pökhendi stílusban papolt az egyenjogúságról, megaláztatásról és a megbecsültség hiányáról, egy nő lépett a pódiumra, aki, átveve a szót, arra hívta fel a figyelmet, hogy semmit sem tudunk egymásról, s hogy nézzük meg, itt vagyunk több ezren, de mit is jelent ez a tömeg, mit jelent az, hogy így együtt vagyunk, kérdezte úgy, hogy azt érzékeltem, erős hatással van a téren állógalókra. Talán köze volt ehhez annak is, hogy a fiatal, kekek arcú nő láthatóan várandós volt, és a világos, átlátszó esőkabátjában állva törékenynek, és, én úgy éreztem, őszintének tűnt, aki úgy tette fel a kérdéseit, mintha csak egy baráti társaságban váltana témát. Arról is beszélt, és ekkor már sokkal inkább képes voltam figyelni a szavak közti összefüggésekre, hogy számára fontos, hogy a gyermeke olyan helyen nőjön föl, ahol nem kell szégyellnie magát, sem mások, sem pedig saját maga miatt. És ahol olyanok döntenek az őt érintő kérdésekről, akik nem hazugságokkal próbálják leplezni hibáikat és alkalmatlanságukat. Ezeket a mondatokat heves taps követte. Láttam, hogy a hozzám közel állók bólogatnak. Egy öregasszony még meg is jegyezte, hogy milyen helyes, aki a színpadon beszél. A fiatal nő hátrébb húzódott, s közben már újra a férfi magyarázott valamit. Úgy hadart, hogy csak minden második-harmadik szót értettem, és a hangereő miatt mintha rezonált volna minden. A fal is, amelynek nekidőltem.

Kijebb léptem, hogy rám hulljon újra a könnyű permet, és szinte vágytam rá, hogy beljebb menjek, az emberek közé. Érezni akartam a jelenlétüket, mintha az megerősítene abban, hogy vagyok. Kis rés nyílt egy idős nő mögött, és anélkül, hogy bárkihez is komolyabban hozzáértem volna, egészen a tér közepéig mentem a színes ernyők alatt. Szemben álltam a pódiummal, ahol a férfi még mindig beszélt, hevesen gesztikulálva, és mielőtt arra figyeltem volna ismét, hogy miket mond, a körülöttem állók arcát kezdtem fürkészni, hogy vajon milyen emberek közé keveredtem. Egy negyvenes nő állt tőlem balra, aki egyfolytában tapsolt, mintha teljesen mindegy volna, ki mit mond. Az arcán bizarr mosoly vonaglott, miközben valahogy ringatta magát. Ide-oda lépkedett, már amennyire képes volt rá ott a tö-

megben. Feltűnt, hogy fülhallgató van a fülében, amiből zene hallatszott, tehát nyilvánvaló volt, hogy semmit sem érzékel abból, ami a pódiumról hang formájában áramlik felénk. Tőlem jobbra egy férfi állt fekete ernyővel, és a telefonjába beszélt. A pódium felől, és tulajdonképpen a mindenholnan érkező hangok közben néha tisztán értettem, hogy káromkodik, s hogy valami papírokról hadovál, amik egészen biztos be lettek adva. Beszéd közben forgolódott, egyszer-kétszer el is kellett hajolnom kicsit, hogy az ernyő fémrésze ki ne szúrja a szememet. Hátrébb húzódtam egy-két méterrel, mert azon a részen nem álltak olyan sűrűn az emberek. Meleg volt az eső az arcomon. Följebb emeltem a fejem, hogy a szemhéjamon is érezzem a nedvességet, amit évekig nélkülözni kellett. Hallottam néhány kiáltást. Aztán tapsoltak körülöttem. Szerettem volna, hogy csak az jusson el hozzám, aminek nagyon kell. A férfi hangja azonban erősödött, és a szavai összekuszálták a bennem lévő csöndet. Arról magyarázott, hogy olyan emberekre van szükség, akik nem a nem létező erényeikkel, tökéletességükkel, erejükkel próbálnak imponálni nekünk, hanem akik nagyon is emberi arcukat mutatják meg. Utána megint a hibákról beszélt. Arról, hogy szeretne végre egy olyan valakit látni, aki őszintén elmondja, milyen bűnöket követett el, és aki nyílt szívvel vállalja azok előtt, akik most itt vannak, legyen az bármi.

„Kinek van bevallani valója? Ki az, aki a legnagyobb hibát vétette?” – tette fel a kérdéseit, és egyszerre tűntek nagyon súlyosnak és banálisnak a szavai. Eszembe jutott, amiről az irodában beszélünk, s hogy nem voltam képes elmondani úgy, ahogy talán szerettem volna. Szorított a mellkasom. Éreztem, hogy megint izzadok. Összekavarodtak bennem az arcok, a Judité, a Feketéé, és olyan szemek is ott villogtak előttem, melyekről fogalmam sem volt, kihez tartoznak pontosan. Kesernyés volt minden a számban, és újra égett a seb a szájpadráson. Közben tovább folyt a beszéd. A férfi arra szólított fel, hogy az tegye fel közlünk a kezét, aki vállalja, hogy fölmege a színpadra, és őszintén beszél magáról. Teltek a másodpercek. Csönd lett a téren. Néhány apró mozdulaton kívül csak a szemerkélő esőt hallottam, egy mentő szirénáját valahonnan a távolból és egy vastag ér lüktetését éreztem a nyakamban. Nem értettem pontosan, mi történik, vagyis hogy miért nincs senki, aki jelentkezik, vagy aki csak egyszerűen elindul a pódium felé, hogy a kezébe vegye a mikrofont. Láttam, hogy a színpadon álló férfi, akkor először, nem tud mit mondani. Le is engedte a karját, és csak járatta körbe a szemét a tömegben, hogy hátha kiszúr valakit, aki válasz lehet az általa feltett kérdésre. Eltelt vagy egy perc is, ami igen hosszúnak

túnt. Vártam, hátha történik valami, de továbbra sem emelte föl senki a kezét, én legalábbis nem láttam, és nem indult el senki a pódium irányába, hogy átvegye a szót. Ketten összesúgtak közvetlenül a hátam mögött. Először egy nő hangját hallottam, aki arról beszélt, hogy nem érti, mire jó ez, majd egy férfi válaszul azt mondta, kíváncsi, kiből lesz bátorság, hogy vállalja magát. A nő aztán javasolta, hogy akkor legyen ő, aki beszél magáról, de a férfi azonnal szabadkozni kezdett, hogy ő nem érzi úgy, hogy ennyi ember előtt képes lenne beszélni, hogy bárkit is érdekelne a személye, és azt sem tudja, mit mondhatna el. Mire a nő kuncogva mondta, hogy csak viccnek szánta a dolgot, mert hát tudja, nincsenek olyan súlyos bűnei, amik indokolnák, hogy fölmenjen a színpadra. Mindketten nevetni kezdtek. Aztán ismét csak az eső szemerkélését hallottam.

A pódiumon a férfi járkálni kezdett, és ahogy abból a távolságból láttam, merev tekintettel nézte a körben álló embereket, mintha azzal erőteljes hatást volna képes kiváltani. „Nincs köztetek senki, aki elmondaná nekünk, hogy mi nyomja a lelkét?” – szólt bele kissé ingerülten a mikrofonba, és én először arra gondoltam, hogy vajon miért tegezi az embereket. Aztán újra felvillantak előttem az arcok, a tárgyaláson ülő, szigorú tekintetek, egy nő a beszélőn, aki szinte az üvegfalra tapadva zokogott, mikor kivezették a férjét, utána Réka, ahogyan ül a földön, és egy babával játszik mosolyogva, majd nyújtózkodik Judit felé, hogy emelje föl. És talán a miatt a gondolat miatt fölemeltem én is a kezemet, jó magasra, mert hirtelen arra vágytam, hogy fölemelkedjem a földről, s hogy történjen végre valami.

Megint eltelt csöndben néhány másodperc, aztán zúgolódást hallottam, és valaki kiabálni kezdett, hogy van itt egy ember, aki jelentkezik, és aki beszélné magáról. Többen felém fordultak. Nem tudtam biztosan, mi tükröződik az arcukon. Talán kíváncsisággal vegyülő értetlenség volt, csodálkozás, mintha nem számítottak volna arra, hogy ez megtörténhet. A negyvenes nő arcán a mosoly határozottabb formát öltött, és szinte zavart, hogy egyfolytában engem néz, és közben folyamatosan, ütemesen tapsol. Aztán a telefonáló férfi melletti pár is tapsolni kezdett, majd még páran, és hallottam, hogy néhányan biztatni kezdenek, és olyasmiket is mondtak, hogy bravó, meg hogy végre valaki, aki vállalja magát, és hogy milyen vagány vagyok, hogy fölmegegyek és beszélek ilyen nagy tömeg előtt. Páran a telefonjukkal még képet is készítettek, egy-két vaku is villant, hunyorognom kellett tőle. Mások azonban csak álltak és bámultak rám értetlenül. Legszívesebben azt mondtam volna, hogy nem, nem azért emeltem föl a kezemet, mert beszélni szeretnék, de közben a pódiumon ismét megszólalt a

férfi, és jó hangosan mondta, erősen visszhangzott tőle a tér, hogy ez az!, végre valaki, egy bátor és őszinte ember, majd hívott, hogy menjek föl mellé. Láttam, hogy mosolyog, miközben mozdult a karja, s mivel határozottan felém intett, így mindenki számára egyértelművé vált, hol helyezkedem el a tömegben. Hallottam, hogy sokan megmozdulnak. Nyilván látni akarták, ki emelte föl a kezét, és akkor rájöttem, hogy legalább egy perce úgy állok, s hogy már nem szükséges a magasban tartanom. Közben arra gondoltam, milyen türelmetlenek, mert ha fölmegek a pódiumra, úgyis látni fognak, de rögtön eszembe jutott, hogy mindez talán reflexszerű, és lehet, nem is hiszik, hogy valaki tényleg fölmege és válaszol a kérdésekre, amiket az az ember, akinél a mikrofon van, bizonyára föl fog tenni. Szokatlan melegség öntötte el a mellkasomat, és őszinte kíváncsiság fogott el, hogy mi történik majd, ha engedek nekik. Mintha biztatott volna egy érzés, valamiféle vágy, amit addig nem ismertem még, hogy válaszoljak, bármit is kérdeznek tőlem.

Megnyílt körülöttem a tér. Az emberek hátrébb húzódtak, és kisebb kör alakult ki, amelynek pereméről nagyon különböző arcok néztek befelé. Izasztó volt a tekintetük. Közben pedig bátorított is az a több tucat szempár, és azt éreztem, hogyha nem is mindenki, de néhányan kíváncsiak rám. Megnyugtatott a távolságuk. Hogy kissé eltávolodtak tőlem, bizonyára, hogy jobban lássanak. A férfi újra hívott, hogy menjek föl a pódiumra, és akkor, átvágva a tömegen, odamentem a kis lépcsőhöz, ami oldalt vezetett fölfelé, és ahol két keménykötésű fickó álldogált. Egy pillanatra megtorpantam, hogy talán majd átvizsgálják, de az egyik csak mutatta, hogy szabad az út. Hihetetlen volt, hogy nem taperolnak végig, s csak úgy, mindenféle magyarázkodás nélkül fölmegetek a férfi mellé. A sok arc süllyedni kezdett. A legtöbb el is tűnt, mert föntről már tényleg olyan volt a tér, még az olvagt, sárga fényben is, mintha elszórtan virágok áznának az esőben. Szépnek láttam azt a színekavalkádot a sötét falak között. Kíváncsi lettem, vajon hányan állnak a téren, de rájöttem, még ha lenne is rá időm, akkor se tudnám megszámolni az embereket, akik, bár nem láttam tisztán a félhomályon át szitáló esőben, de bizonyára engem néztek. A férfi széttárt karokkal állt a pódium közepén, s miközben közeledtem felé, megint beleszólt a mikrofonba, és kérte az embereket, hogy tapsoljanak meg engem, aki olyan bátor vagyok. Sokan tapsolni kezdtek, ami ott fönt már zavaró volt. Ha azért tették volna, merthogy mondtam bármi értelmeset, akkor az bizonyára jólesik, de így inkább csak összezavart. Nem éreztem őszintének, hiszen a mellettem álló ember mondta nekik, hogy csinálják. Aztán hirtelen

megfogta a jobb karom, s előbb közelebb húzott magához, majd előrébb lépett, így én is vele, az emelvény fedetlen részére, már-már az első sorok fölé. Közben egy fiatal lány került mellém, és fölénk tartott egy esernyőt. Mikor ránéztem, feltűnt, hogy rajta is kapucni van, és hogy mosolyog. Mégis, zavart, hogy ott áll mellettem, és nyújtózkodva tartja az ernyőt. Vagy húsz-huszonöt centivel alacsonyabb lehetett, mint én. Arra gondoltam, kiveszem a kezéből, de akkor a férfi megint megragadta a karomat, és egy mozdulattal előre fordított, így megint a színes mezőt láttam. Zavart, hogy hozzám ér anélkül, hogy bármiféle kapcsolat lett volna korábban közöttünk, de azonkívül, hogy kihúztam a karom a szorításából, nem tettem mást, s csak folytak a másodpercek. A tér széléről a magas lámpák finom, sárga fénypermetet szórtak szét, és az esőben a házak magasra nyújtózkodtak. Lent finoman mozgolódott a színes kavalkád, mintha valami elkezdődött volna. Azt éreztem, hogy egyre türelmetlenebb körülöttem minden. És hogy bennem is növekszik valami, talán izgalom meg némi bizonytalanság, mert akkor eszembe jutott, hogy nem is direkt szándékkal mentem föl oda. Egyszerűen csak elkapott a vágy, hogy őszinte legyek, mintha az valamiféle szabadság volna. De akkor már, ahogy fönt álltam, nem voltam biztos benne, hogy lehetséges az, s hogy egyáltalán kapcsolat van a két dolog között. A férfi mellettem ismét fölemelte mindkét kezét, és a taps egyre hangosabb lett. Az járt a fejemben, hogy akik tartják az ernyőt, azok bizonyára nem tapsolnak, tehát a zaj, a hangzavar lehetne sokkal erősebb is. Aztán elcsendesedett minden. Csak az enyhe szitálás kuszálta össze körülöttünk a levegőt, és megint átjárt a hűvösség.

A fickó felém fordult. A szájához emelte a mikrofont. Először azt mondta: nagyon örül ennek a találkozásnak, s hogy beszélgethetünk kicsit, és köszöni, hogy ilyen bátor és őszinte vagyok, majd arra kért, mondjam meg a nevemet. Föltűnt, hogy olyasmit mondott, ami nem igaz. Hiszen még egy szót sem szóltam, és az eszembe juttatta, hogy beszélhetnék tulajdonképpen bármiről, akár hazudhatnék is, s ez abban a helyzetben félelmetesnek tűnt. Nem adta át a mikrofont. Csupán odatolta az arcom elé, én pedig gyorsan megmondtam a nevemet. Újra taps hallatszott letről. Kirajzolódott néhány redős arc is előttem, akik az első sorokban álltak. A lány megmozdult. Még mindig tartotta az ernyőt, de egyre jobban zavart, mert nem éreztem úgy, hogy neki azt csinálnia kéne. Ránéztem, de csak mosolygott, és nyújtózkodva állt tovább mellettem. A férfi közben folyamatosan beszélt, kissé összefüggéstelenül, majd megint felém fordult. Guvadt szemmel figyelt, mintha szuggerálni akarna. Úgy tűnt, talán zavarba

kéne jönnöm. Mintha az ott az ő felségterülete volna, ahol mondhatok bármit, övé a döntő szó. Talán ezért is alakult ki bennem nagyon hamar az az elhatározás, hogy akármit is kérdez, csak azt mondom, ami történt, vagy amit érzek, és igyekszem tényleg tartani magam ahhoz, amit ő célként ki-tűzött, még ha volt is bennem már a tömegben állva valami kétes érzés ezzel kapcsolatban.

Elsőként azt kérdezte, mivel foglalkozom. Úgy adta elő azt a mondatot, mintha jelentősége volna, és komoly tekintettel nézett rám. Aztán elémtolta a mikrofont. Jelen pillanatban nincsen munkám, mondtam, s bár folytattam volna még, ő azonnal elkapta a kezét és közbevágott, hogy tessék, itt egy felnőtt, életerős, láthatóan intelligens férfi, és nem alkalmazza senki, pedig nyilvánvalóan szívesen dolgozna, ugyebár, kanyarította végül kérdéssé a dolgot, már újra felém fordulva. Az jutott eszembe, hogy ha volna rá lehetőség, szívesen dolgoznék, de tudtam, ez jóval bonyolultabb annál, hogy ott a pódiumon elkezdjem magyarázni. És hirtelen nem is tudtam, hol kezdjem el, így csak annyit feleltem, hogy igen, ami számára láthatóan kielégítő volt, számomra viszont nagyon kevés. Helyes, mondta a férfi, majd ismét nagyon általános dolgokról kezdett beszélni, a munkaerőpiac válságáról, a kizsákmányolás szót is kihallottam az egyik mondatából, de egy idő után valamiért képtelen voltam odafigyelni arra, amit mond. Az emberek lent a téren különféle módon reagáltak, néha tapsoltak, s volt, aki bekiabált, hogy „Változást akarunk!” meg hogy „Le velük!”, és erős volt az általuk keltett zaj.

„Mi nyomja a lelked, barátom?” – kérdezte váratlanul, és megint az volt bennem, hogy olyan kifejezést használ, amihez nem sok közöm van, de ő mégis rám vonatkoztatja. Mintha rokonszenvet, valamiféle jóleső érzést akarna kelteni az emberekben, akik hallgatnak minket. Vagyis hogy minden, amit mond, inkább nekik szól, mintsem annak, akivel igazából beszél. Ez némileg dühítő volt, de meglepetésemre képes voltam uralkodni magamon. Nehéz lett a mellkasom, mert tolultak föl bennem az érzések, melyeknek ugyanakkor nem voltak határozott körvonalai. Homályos volt a kérdés is, hiszen mit lehet erre mondani. Annyi minden nyomja az embert belülről, hogy néha fél rászabadítani azt bárkire is. De a férfi újra föltette a kérdést, és egy félmosoly kíséretében ismét kérte a téren állókat, hogy biztassanak engem. Akkor újra tapsolni kezdtek. Kiabálás is hallatszott, majd fokozatosan elhalkultak. Megint csönd lett. A férfi tartotta a mikrofont, és hosszan, magabiztosan nézett, mintha bármikor képes lenne szóra bírni, pedig akkor tudtam már, hogy nélkülem nem megy semmire. „Nem-

rég szabadultam” – mondtam röviden, mert hirtelen csak erre voltam képes. Éreztem, hogy nehezen formálom a szavakat, mintha tartanék attól, hogy nem leszek képes pontosan elmondani, ami bennem van. „Nahát, ez aztán az indítás!” – mondta komolytalan hangsúllyal, és a szavai alapján úgy tűnt, számára ez egy játék, aminek a tétjét nem akarja, vagy nem is képes felmérni. „Sosem tudhatjuk, mi lakozik a másikban, nem?” – kérdezte aztán, az emberek felé fordulva, s bár nagyon teátrálisan beszélt, az volt az első mondata, amit helyénvalónak éreztem. Közben lentről enyhe moraj hallatszott, ami inkább az egyetértés jele volt, és pár ernyő is megmozdult, néhány arc is felvillant a téren. „És miért ültél, barátom?” – folytatta rögtön. Idegesített megint ez a kifejezés, mert egyértelmű volt, hogy nem vagyunk barátok, és azt is tudtam, hogy nem leszünk soha. Bosszantott, hogy emiatt nem vagyok képes tisztán gondolkodni arról, ami történt. És akkor néhány másodpercig nem tudtam, mit mondjak, mert hát, gondoltam, mondhatnám, hogy gondatlanság miatt ítétek el, de akkor megint csak ott maradnék azon a párkányon, ahol kizárólag egyedül üldögélhet az ember, és én már nem akartam egyedül maradni. Másrészt viszont a kérdés nem arra vonatkozott, mit tettem, hanem hogy miért voltam bezárva. Rájöttem, hogy képtelen vagyok nem a lényegét mondani. „Megöltem valakit, azért” – mondtam végül, és rögtön hiányérzetem támadt, mert nem valakit öltem meg, hanem a feleségemet. Azt hittem, talán zúgolódás támad, vagy hogy legalábbis lesz valami reakció lentről, de csak a szemerkélést hallottam, ahogy az eső kopogott azon a rengeteg ernyőn, ami szétterült ott előttem. A férfi nézett még egy darabig, és azt láttam rajta, hogy vagy nem fogja föl, amit mondok, vagy csak nem akarja elhinni, és aztán, a hangulat fokozása miatt, vagy mert jól éreztem, de félig-meddig nevetve megkérdezte, hogy valóban megöltem-e valakit, majd kinézett a tér közepe felé. Igen, mondtam röviden. És akkor hirtelen sokkal könnyebbnek éreztem már magamat. Egyértelmű volt az arckifejezésén, hogy nem erre számított, és abból, ahogy előbb rám, majd ismét körbenézett, s hogy vagy fél percig nem szólt egy szót sem, arra következtettem, hogy ledöbbsent a válaszon. „Egy embert?” – kérdezte utána, és megint guvadt szemekkel nézett felém, majd egy határozott mozdulattal elé tartotta a mikrofont, ami szinte a számhoz ért. Lenről hangfoszlányok szűrődtek föl, s úgy hallottam, mintha valaki pfújolna, de nem voltam benne biztos, mert a szél erősödött, és jól összekevert mindent. A lány mellett nyújtózkodott egyet, mert a gyors mozdulat következtében arrébb léptem egy kicsit, hogy visszaálljon a csekély távolság köztem és a férfi között. „Igen” – feleltem rö-

viden, mert abban a pillanatban sem éreztem úgy, hogy hosszabban kéne válaszolnom, hiszen a kérdés olyan egyszerű és lényegretörő volt. „Kicsodát? És miért?” – kérdezett tovább a fickó, és a hangja akkor már sokkal bizonytalanabban csengett. Némi kétségbeesést és felháborodást is éreztem benne. Újra csönd lett. A lányra néztem megint, aki megmozdult, és a kapucnival szegélyezett arcán ijedtséget fedeztem fel. A szemében pedig egy kérdést, amiről csak annyit sejtettem, hogy talán nekem szól. De mivel nem szólt semmit, nem tudtam, kéne-e mondanom bármit is neki, bár az volt bennem, hogy valamiért szeretnék bocsánatot kérni. A férfi tovább tartotta előttem a mikrofont, és ahogy előre néztem, láttam a szitáló esőt a tömeg fölött.

„Most mi van?” – szólalt meg egy hang letről, és az megint kizökkenett. „Nyugalom, nyugalom” – folytatta a férfi, aki közben föleszmélt abból a rövid kábulatból, amit a szavaim okoztak, és kifelé fordulva arra kérte a téren állókat, hogy legyenek türelemmel, hiszen mindenkinek kell egy kis idő, amíg feloldódik, s hogy bizonyára csak valami szerencsétlen eset az enyém, és biztos nagyon tanulságos dolgokat fogok mondani mindjárt. Az jutott eszembe, hogy valóban szerencsétlen, de ez persze nem magyaráz meg semmit. És hogy nem tudom, mi a tanulsága annak, amit tettem, de tisztán éreztem a mellkasomban a forró és nyugtató áramlást, amit az okozhatott, hogy egyszerűen tényleg csak válaszolni akartam, ha kérdeznek. A férfi nagyot fújtatott. Látszott rajta, hogy kissé össze van zavarodva. „Ki volt az, akit megölt?” – kérdezte utána, és megint elém tartotta a mikrofont. Tudtam, hogy ha elkezdek beszélni, az az egész téren visszhangozni fog. Emlékeztem a szavakra, amelyek mindenhol áramlottak felém, amíg lent voltam én is a többiek között, közben újra láttam Judit arcát, nem tudtam másra gondolni, mint rá, a fehér bőrére, a zöldesszürke szemére, a hosszú ujjaira, a combjára, a leheletére. „A feleségemet” – mondtam ki színtelenül. A férfi arcán megint értetlenséget láttam. Kissé hátrébb lépett, és megkérdezte, hogy ez igaz-e. Lentről mozgolódás halatszott, aztán valaki bekiabált, hogy kíséjének le az emelvényről, majd egy női hang kérdezte meg, hogy ez valami vicc-e. A mikrofon akkor már nem volt előttem, így, kissé talán halkán, azt mondtam, hogy ez egyáltalán nem vicc, a feleségem beteg volt, és én már nem bírtam elviselni, ahogy szenved. Aztán, mivel úgy gondoltam, hogy senki sem hallotta, szinte pontosan ugyanúgy megismételtem, jóval hangosabban, ami utána talán félelmetes lehetett, pedig csak azt akartam, hogy halljanak. A férfi arcát bizonytalan mosoly színezte el, és tehetetlenül álldogált egy méterrel arrébb. Párszor a

szájához emelte a mikrofont, de nem mondott semmit. Akkor újabb morajt hallottam lentről, és azt is, hogy elég volt, meg hogy hagyjam el a pódiumot. Megint éreztem a nyomást a mellkasomban, és könnyes lett a szemem, aminél csak az zavart jobban, hogy bizonygatnom kell, ami valóban megtörtént. Akkor aztán éreztem, hogy újra rám esik az eső, és balra pillantva észrevettem, hogy a lány eltűnt mellőlem. Hiába néztem szét, nem láttam sehol. „Mégis hogyan? És miért?” – folytatta kétségbeesetten a férfi, és feltűnt, hogy egyrészt nem értette ezek szerint, amit az imént mondtam, s hogy most már folyamatosan kettesével érkeznek a kérdések, mert nyilván sokkal összetettebb, és pontosabb választ vár tőlem, mintha az ott tényleg valamiféle kihallgatás volna, és nem egy kötetlen beszélgetés. Álltunk egy darabig. A fickó elém tartotta megint a mikrofont. Az eső közben megint alábbhagyott, és megszűnt a finom suhogás, ami megtöltötte a levegőt.

„Ahogy mondtam az előbb is, a feleségem beteg volt, rákos. Hónapokig szenvedett, és én túladagoltam” – feleltem végül a kérdésekre. Nem hallottam vissza a hangomat, de az éledő zajból már biztosan tudtam, hogy azok, akik a téren állnak, jól hallották a mondataimat. Takarodj, ez volt azután az első szó, amit hallottam, meg hogy gyilkos, és sokan pfújoltak, főleg az első sorokban, én legalábbis úgy hallottam. Egyre hangosabban szitkozódta az emberek. Mivel szinte teljesen elállt az eső, az ernyők nagy része összecsukódott, és ahogy hunyorogva előre néztem, még több bizonytalan körvonalú arcot pillantottam meg. Néhányan a magasba emelték a kezüket, láttam, hogy mások szót váltanak, mutogatnak, leginkább a színpad felé, páran pedig magasba tartott telefonnal álltak, és akkor megint felvillant egy-két vaku éles, fehér fénye. A férfi beleszólt a mikrofonba, és kérte a téren állókat, hogy nyugodjanak meg, és hallgassák végig, amit mondok, de erre csak még erősebb moraj volt a válasz, s már azt is láttam, hogy a tér közepe táján pár ember egymásnak feszül, mintha összekaptak volna azon, amit mondtam. Bizonytalan érzés öntött el. Meglepett, hogy többféleképpen reagálnak, s hogy nem egyöntetű a hatás, amit a mondandóm kiváltott. A kiabálás hangos volt és elég sokan üvöltöttek, hogy mit keres itt ez a gyilkos, meg hogy takarodjak a picsába.

„Mennyit ült?” – kérdezett ismét a férfi, és azt éreztem a hangjában, hogy kevésnek tartja majd, bármi is lesz a válasz. És hogy talán csak amiatt kérdezi, mert éreztetni akarja, megkaptam a büntetésem azért, ami történt. Észrevettem magamon, hogy olyan gondolatok és érzések is előtérnek, amelyek, lehet, hogy csupán egy hibás következtetésből, vagy netán

egy korábbi rossz tapasztalatból fakadnak, és zavart, hogy úgy tekintek a velem szemben állóra, mint aki ellenséges velem. De nem voltam képes el-
lensúlyozni, mert a téren az üvöltözés még élesebb lett, és az emberek né-
mi mozgolódás után csoportokra szakadtak odalent. Voltak, akik kart len-
getve ordibáltak, sokan pedig csak álltak, és nem is minket, hanem azokat
nézték, akik szitkozódnak. „Valamivel több mint négy évet” – feleltem, és
pontosan tudtam, hogy ez tényleg kevés. „Gyilkosságért?” – kérdezte a fér-
fi kerekedő szemmel, és újra elém tolt a mikrofont egy bizonytalan moz-
dulattal. „Igen” – mondtam röviden, mert nem akartam magyarázkodni,
hiszen az mindenkit, így engem is leginkább csak összezavar. „Rohadt gyil-
kos!” – üvöltötte valaki letről. Tisztán hallottam azt a két szót, és abban
is biztos voltam, hogy mások is jól hallják körülöttem. A férfi megint kiné-
zett a tömegre. Láttam az arcán az aggodalmat, hogy nem tudja pontosan,
mit kéne tennie, és akkor eszembe jutott, hogy talán az volna a legjobb, ha
lemennék a pódiumról. De közben már egy kisebb csoport előrenyomult,
néhány álldogáló arcot félre is löktek maguk elöl, és bal oldalra pillantva
feltűnt, hogy az addig a lépcső mellett várakozó biztonsági őrök előrejön-
nek a színpad elé, aztán valahonnan csatlakozik hozzájuk még néhány.
Nem mozdultam. Nem tudtam, mi volna helyes. És amellet, hogy sejtet-
tem, miért történik, mégis zavart, hogy kavarodás támad, hiszen még el
sem mondtam mindent. „Hogy volt képes erre?” – szólt bele a mikrofon-
ba, és az a kérdés már egészen más volt, mint a többi. Biztosnak éreztem
benne a felháborodottság és a számonkérés kettősségét, s azt a tónust, ami
nem megérteni, hanem leszámolni akart velem. És azt is érzékeltem a fér-
fin, mintha mindeközben elveszítette volna a higgadtságát, és már nem úgy
volt ott, mint aki azt az egészet képes kézben tartani, és aki hű volna ah-
hoz, amiről korábban beszélt. „Nem akartam, hogy tovább szenvedjen” –
mondtam rögtön, mert ez valóban úgy volt, de ő először csak mereven né-
zett rám, aztán hozzátette, nem érti, hogy lehettem erre képes. A mikrofon
ott volt a szája előtt, így az egész téren jól hallatszott az a mondat is, ami
komoly zavart keltett.

Pár másodperccel később valami nekem csapódott oldalról. Egy össze-
csukott ernyővel dobtak meg, ami felszakította a kabátom ujját, és a bőrt
is az alkaromon, bár a fájdalmat inkább a mellkasomban éreztem, mintha
elvettek volna tőlem valamit. Egy érzés szabadságát, azt, hogy hiába bá-
nom, amit tettem, nemcsak hogy nem lehet jóvátenni, de megértetni sem
lehet talán senkivel.

Az első sorokban a biztonsági őrök feltartóztattak néhány embert, akik a pódium felé nyomultak, s közben eltorzult arccal üvöltöztek. Akkor megértettem, hogy mindaz, amit elmondtam, olaj volt a tűzre, merthogy dühös és csalódott embereket láttam ott a téren. És hiába voltam őszinte, hiszen nem azt mondtam, amit hallani akartak. Feltűnt közben, hogy hátul, a kis utcákban megmozdulnak a testek. A legtöbben azonban mégiscsak egy helyben álltak, mintha földbe gyökerezett volna a lábuk, vagy csak döbbenetben és kíváncsian várnák, hogy mi lesz. Álltam és figyeltem az embereket. Nem volt bennem félelem, csupán várakozás. És tudtam már, hogy sosem múlik el, hisz azok, akik üvöltöznek, nem fogják megérteni, amit mondtam, s hogy olyan sok időt voltam távol, egy gyakorlatilag nem létező helyen, hogy én sem leszek képes megérteni az indulatukat. A férfi megint kifelé fordult, és bizonytalan hangon kérte őket, hogy nyugodjanak le, de attól csak rosszabb lett, mert újabb tárgyak repültek a pódium felé, és őt is majdnem eltalálták. Ahogy ott álltam, és figyeltem a mozdulatokat, amint az olajos, sárga fényben kezek emelkednek a magasba, egészen másként, mint korábban, s ahogy dühvé válik minden szó, ami elhagyta a számat, éreztem, hogyan tolul föl bennem a nyomás, ami a sírást előzi meg, de végül mégsem alakul át semmivé. A férfi közben még mondott pár ingerült szót a mikrofonba, aminek látható haszna nem volt, majd rám nézett. Mozgott a szája. Bizonyára értenem kellett volna, amit mond, de nem fogtam föl a szavait, mert az együttérzés hiánya akkor engem is képtelenné tett a hallásra. Mintha elnémult volna minden. Megint Juditot láttam, amint fekszik az ágyon, s ahogy előbb a válláról húzom le a ruhát, hogy szabad legyen az a finom ív, amit apró anyajegyek borítanak, majd a mellkasáról, ahol olyan vékony volt a fehér bőr, hogy szinte a testébe lehetett látni. Aztán már lassítva néztem, ahogy a férfi felém fordulva beszél, és az arcán az értetlenség haraggá változik. Fogalmam sincs, miket mondhatott, pedig sokáig beszélt. Annyit azért érzékeltem, hogy talán kérdez is, de az egyre erősödő hangzavarban egyrészt nem értettem a szavait, hiszen a mikrofont már hanyagul maga előtt lengette, másrészt az arcának mozgása teljesen lekötötte a figyelmemet, illetve ahogy magasra emeli a kezét, talán fenyegetően. Mégsem voltam képes megmozdulni, mert észrevettem, hogy egyre többen nyomulnak előre, és a tömeg nagy része egyszerre próbál áttörni azon a falon, amit a biztonsági emberek, majd a hozzájuk csatlakozó rendőrök alkottak. Utána már nagyon gyorsan történt minden. A pódiumhoz közeli rész egyetlen nagy csomóvá vált, szinte összeolvadtak a testek, és csak néha tűnt ki egy-egy arc vagy végtag, mintha ki akarna szakadni

onnan, de mégse volna képes, és amikor visszafordítottam a fejemet, láttam, hogy a férfi már eldobta a mikrofont, ami legurult az emelvényről, s hogy a kis lépcsőhöz szalad, ahol összetorlódtak azok, akik menekülőre fogták a pódiumon állók közül. Tíz-tizenkét ember nyomult lefelé a szűk kis lépcsőn, mely az emelvény oldalánál vezetett a kordonnal lezárt részre, s amit szintén az örök egy nagyobb csoportja védett. A kerek arcú, terhes nő is ott volt közöttük. Nehezen bírta a heves tempót, meg is csúszott az első vagy második lépcsőfokon, majd elvágódott. Képes volt megkapaszkodni a pódium szélében és megtartani magát, hogy ne zuhanjon le a betonra, de aztán feltűnt, hogy a lökdösődés közben senki nem fogja meg és húzza föl onnan. Ezalatt néhányan átjutottak az örök hálóján, majd felmászta az emelvényre. Az egyikük nekem jött, összeért a vállunk. Forróság öntött el, és hallottam, ahogy lüktetnek az ereim, de hamar rádöbentem, hogy csak a lendület miatt ütköztünk össze, mert aztán az alak eltűnt mellőlem. Egyre többen jöttek, és azt gondoltam, tőlem is akarnak valamit. Hogy talán miattam. Pontosabban azok miatt, amiket mondtam, de vagy egy percen át még egy tekintet egyértelműsége sem erősített meg semmiben, ami még ingerültebbé tett. Azok, akik korábban hátul álltak, nyomultak lefelé a lépcsőn. Mások már ott álldogáltak mellettem, és úgy tűnt, a lendületük alábbhagy, mintha nem is tudnák, miért jöttek föl oda. Végre képes voltam megmozdulni, hogy közelebb jussak a nőhöz, aki még mindig a földön feküdt, és továbbra sem foglalkozott vele senki. Aztán elém került egy arc, és engem nézett. Megtorpantam. Ismerős volt, bár hirtelen nem tudtam, honnan, de hamar rájöttem, hogy a telefonáló férfi az, akit a tömegben láttam. Álltunk egymással szemben. Fogalmam sem volt, mit akar. Rögtön utána erős ütést éreztem a tarkómon. A világító, sárgás fények kuszák lettek, mintha hosszú, nyúlós csíkokra bomlanának, és mindent vízszintesen láttam, a vállam pedig nekiütközött valaminek. Nem sok mindenre emlékszem azokból a másodpercekből, csak arra a kettős érzésre, ami belül áramlott, hogy egyrészt, ha volna erőm, visszaütnék, még akkor is, ha nem látom, ki sújtott rám hátulról, s közben szeretnék megmozdulni, hogy közelebb juthassak a földön fekvő nőhöz, és megérintsem, segítek neki. De akkor újabb ütést éreztem, és elsötétedett minden.